

9 ЮНИ 1992

акт
№ 7258

СЪВМЕСТНО ЗАСЕДАНИЕ НА ДИРЕКЦИОНЕН СЪВЕТ,
РЕЖИСЬОРСКА КОЛЕГИЯ И АКТЬОРСКА КОЛЕГИЯ
/конспектен запис на заседанието/

a_1992_004780

ВАСИЛ СТЕФАНОВ обявява учредяването на актьорска колегия в театъра, от представители, избрани от актьорската трупа и назначени от художественото ръководство. Орган, който ще взема участие в работата на Дирекционния съвет по художествено-творческите въпроси и който може да се събира и заседава самостоятелно. Актьорската колегия е аналог на режисьорската колегия.

Остават 20 дни до края на сезона, сезон, в който са реализирани 20 премиери.

Предстои разговор по проекторепертоара за следващия сезон, който ще се проведе и на една среща с художествено-творческия състав.

Дава думата на Стоян Алексиев да очертае проблемите, исканията, претенциите на актьорската трупа, така както са оповестени по предварително планирания дневен ред.

СТОЯН АЛЕКСИЕВ като се е готвил през нощта за това, което ще говори днес е отворил книгата на Дим. Коруджиев "Десет години..." и силно впечатление му е направил фактът, че говори изключително ласкаво и даже с възторг за артисти от Народния театър. В биографията на Коруджиев шест спектакъла са оказали силно влияние, без тези спектакли сигурно и биографията му би била друга. Сред тези шест заглавия са "Цената", "Смъртта на търговския пътник", "Краят на книга VI". Спектакли на Народния театър. Надали се замисляме каква голяма е отговорността ни творци за духовния климат на страната.

Поемайки тежобата на синдикален ангажимент отбелязва, че проблемът у нас е, че не се знае какво е синдикализъм. Обърнал се е към някои програмни документи. Цитира чл. 4 и чл. 8 от Устава на САБ. В тази връзка след като се позовава и на чл. 6 и чл. 11 от Правилника за вътрешния ред, счита че проф. Стефанов може да бъде упрекнат в това, че не е спазил някои клаузи от колективния трудов договор. Не се е срещнал лично с хората при корекцията на някои от заплатите.

Спира се на обявения проекторепертоар за сезон 1991/1992:
"Процесът по изчезването тялото на Исус Назарянина" от Стефан Гечев - проведени 4 репетиции, преустановено възстановяване поради отсъствието на режисьоратитуляр.

"Гладуваният си отива" - 14 репетиции, преустановена поради ремонта на голямата сцена

"Контрабасът" от Зюскинд - не се осъществи през сезона,
поради отсъствието на превод.

"Маркиза дьо Сад" Юкио Мишима - стигнахме само до заповед
за разпределение, може би и ще се откажем, защото
театър "София" вече изконсумира заглавието

"По неволя доктор" на Молиер с режисьор Чакринов - не се
осъществи поради ремонта на театъра

Комедията на Дарио Фо - не стигнахме до нея, поради ре-
монта, но и аз след като я прочетох не я харесах.

"Нирвана" с режисьор Маргарита Младенова разбрах че не
стана, защото на колегката, която трябваше да играе
й се е случило нещо хубаво.

Това наложи на мястото на така планирания репертоар да влязат
6 други пиеси и да реализираме 10 премиери за сезона.

"Мъртвешки танц" - премиера 19 септември - 22 представления

"Страхотни момичета" - 1 ноември - 31 представления -
- 29 730 лева

"Лоренцачо" - 3 февруари - 22 487 лева

"Краят на играта" - 20 270 лева

"Убийци" - 18 пр. - 5780 лева

"Венчайте ме със званието шут" - 13 пр. - 4 768 лв

"Последният запис" - 4 пр. - 1992 лв

"Американски бизон" - 8 пр. - 22282 лв.

"Венецианският търговец" -

"Солфеж за кучета" -

През този период на камерните си сцени сме играли по-старите си
постановки:

"Американска терапия"

"Камината"

"Комедия от грешки"

"Черна комедия"

и 50 представления е имала "Сфумато"

Така реализирания и игран репертоар по актьорска заетост се
разпределя по участия:

Андрей Баташов - 9

Антони Генов -

Антон Радичев - 26

Атанас Воденичаров - репетиции в "Гладувания..."

Борис Луканов - 18

Васил Стойчев - сега излезе във "Венецианският ..."

Велко Кънев - 26

Георги Мамалев - 17

Кирил Кавадарков - 9

Красимир Марянов - 9

Марин Янев - 52
Михаил Петров - 50
Мариус Донкин - 34
Сава Хашъмов - 18
Стефан Данаилов - 25
Стефан Гецов -
Стоян Алексиев - 34
Юри Ангелов -

Адриана Андреева -
Албена Чакърова -
Аня Пенчева - 41
Ванча Дойчева - 31
Виолета Гиндева - 40
Галина Асенова - 9
Добринка Станкова - 22
Емануела Шкодрева - 9
Елена Виденова -
Евелина Борисова -
Жана Караиванова - 34
Жоржета Чакърова - 40
Йорданка Кузманова - 25
Красимира Петрова - 22
Камелия Недкова - 27
Мария Стефанова - 9
Меглена Димитрова - 31
~~Милена~~ Атанасова -
Мария Каварджикова - 25
Маргаритка Карамитева - 9
Райна Каназирева - няма.

5 мъже и 6 жени не са имали участия никакви през сезона. Имало е 28 актьорски гостувания, дадени са 100 000 лева за монорари.

Днешният разговор е провокиран от анализа на проф. Стефанов миналия път. Можем да направим извода, че режисьорските реализации на Красимир Спасов, Маргарита Младенова и Иван Добчев дръпнаха рязко колектива напред. В същото време бяха направени и компромиси, творчески компромиси, с гостуванията на Минчо Събев и Николай Георгиев, които са недопустими за Народния театър. Актьорските гастроли на колеги от други театри са успешни, омешахме се, беше интересно за всички и се даде на всички шанс. Има актьорско преобразяване и за много наши колеги, и за гостите ни. Много е важно за актьора да защити нивото си и таланта си при добри режисьори.

Дигна се голям шум по вестниците за скандалите в Народния театър. Журналистите са намесиха къде деликатно, къде - в повечето случаи неделикатно в болните ни проблеми. Лично аз имам чувството, че това ни помогна - повиши ~~се~~ се зрителския интерес, търсенето на билети, хората дойдоха да проверят - я да видим какво става там. И това май че е добре от тази гледна точка.

Проблем - творческата дисциплина не е на ниво. Режисьорите не винаги уплътняват репетиционното време.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ е слушал внимателно. Стоян Алексиев е показал една гледна точка. И тя е субективна. Това дава възможност за добро начало на разговора. Ръководството ще излезе пред състава с подробен икономически анализ за продукцията, с коефициентите за посещаемост на всеки отделен спектакъл. Разбира се - не трябва да се забравя, че през сезона живяхме в ненормални условия.

Сумата от 100 000 лева, платена от театъра за хонорари, ако се съпостави с разходите по фонд работна заплата включително и на хора, които нищо не са правили през сезона, ще получи друго измерение. По този проблем - заплата, хонорар - бихме могли да разговаряме. Но високата оценка за "Лоренцачо", едно признание и за новия облик на театъра, не би се получила без участието на колеги отвън, без групата на "Сфумато" и на студентите. Дори само началото на спектакъла с наши изпълнители би имала съвсем друго звучане, да не говорим за това - колко души в театъра са в състояние да издържат тази физическа натовареност.

КИРИЛ ДОНЧЕВ - има питане. Възможно ли е да се отложи разговора или дори да се отмени. Той си тръгва и оставя останалите да си продължат диалога, който доникъде няма да доведе. Тръгва си, защото всеки трябва да си гледа неговата работа и тогава може би повече ще се обичаме. Тръгва си, за да ги обича. /*Стефан*/

ВАСИЛ СТЕФАНОВ отговаря на Кирил Дончев, че разговорът не може да се отложи. Не може да се реализира какъвто и да е творчески план без яснота по проблемите на трупата. В състояние ли е трупата да поеме напълно самостоятелно реализацията на "Лоренцачо" или "Едип цар"? Практиката на канене на гости ще продължи. Е ли по силите на трупата на съвременно ниво да реализира спектаклите си или не е - въпрос изискващ ясно становище. И ако тя е балансирана и оптимална - 42 души - какво говори факта да не се появят нито веднъж на сцената през този сезон 11 души от нея.

От синдикална гледна точка, той като директор е длъжен да гарантира оптималната заетост на трупата, която всъщност никой не може да гарантира и е готов да признае това пред самата трупа.

водят театъра.

Иван Добчев. Още в началото на разговора много ноти се употребиха. Предлага да се опрости мелодиката. От казаното до тук се е убедил, че синдикатът не смята, че репертоарът трябва да се прави за актьорите, а за институцията - за марката на един голям театър. И ако се обединим около тази теза, можем да разсъждаваме. На второ място е въпросът за абсолютизирането на клаузата от устава. В изкуството абсолютизирането й води до нищо, става лапсус. Не може едновременно да се прави театър с всеки актьор и сериозен репертоар. Явно е на какво се дължи успехът на "Лоренцачо". В 50 на сто от разпределението си той не само и единствено осигурява заетост на своите участници, а внасяйки със себе си хора от вън, създаде онези условия, в които нещата втасват и като резултат имаме спектакъл еталон. Позовавайки се на този пример искам да посоча как могат да стават корекциите на трупата. Канят се хора от вън, разговаря се с тях и се назначават или както е в случая, участвуват в сериозни задачи, проверяват се, дали има напасване. В щатната таблица има празни, незаети бройки. За съжаление все още живеем с нормите на абсолютно статукво - не може да има промяна в подобна трупа докато синдикатите искат синдикална осигуреност за хора, които не могат да участвуват в производството на духовни стойности. Ако сме наясно със ситуацията, ако искаме да правим голям и добър театър няма защо да се отнасяме от позицията на актьорско болшинство към режисьорското малцинство. В интереса на работата на режисьора е най-удачното раздаване на задачите - актьорите за мен са маши за работа. Правя следната декларация - аз не репетирам за актьорите, защото искам да се прави репертоар голям, сериозен. За да се прави такъв репертоар е необходимо явно да се гласува доверие на работодателя и да се разсъждава по посока на - тази програма, която ни се предлага, заслужава ли доверие и ако заслужава доверие това означава ли че не може да има компромис - не може и тази програма, и заетост навън. Заетост вътре или заетост вън от театъра. И в името на кой театър. Защото пак ще има театри с Рей Куни.

Ако актьорската колегия, режисьорската колегия и ръководството успеят да стигнат до консенсус - а това се решава в момента - ако се обединим около сериозен, респектиращ репертоар, то той може да се реализира по възможност с минималните компромиси. Ако режисьорът има решение за "Едип цар" и за неговия Едип е необходимо да бъде поканен актьор отвън - трябва ясно да си отговорим - склонни ли сме на този ход. Ако сме убедени, че "Едип" е репертоарна задача за този театър,

ако имаме режисьорско решение, което е стопроцентово и гарантира лицето на този театър, ако режисьорът вижда своето решение с актьор отвън, ще бъдем ли съгласни този спектакъл да се роди и отгледа тук или ще оставим режисьора да го създаде другаде, но така както той го вижда. Защото с друг изпълнител неговото решение би довело до друг, съмнителен резултат.

Предлагам да разговаряме около това.

БАСИЛ СТЕФАНОВ предлага, ако има синдикални упреци, нерешени проблеми те да се назоват, защото тяхното обсъждане, е убеден, няма да противопостави актьорската с режисьорската колегия. Днес актьори плюс режисьори трябва да си изяснят въпросите, да ги изгазят заедно, за да се стигне до отсрещния бряг на новия сезон. Приканва да се оставят настрана тесноцеховите гледни точки. Режисьорите са тези, които осъществяват театралната платформа и актьорската колегия - желае или не желае да се включи в тази режисьорска реализация, трябва да даде или откаже картбланш на художественото ръководство. Може също така да се поискат поправки, отсърпки, уточнения.

МИХАИЛ ПЕТРОВ иска да сподели само две-три изречения. Той съчувства на Стоян Алексиев. Убеден е, че театърът не е социално сиропиталище. Трябва да се живее вече друг живот, защото друго е и времето. Интересите на творците от театъра трябва да се защитят, но и репертоарът, който е раздаден, е строен, респектираш. Ако Маргарита Младенова прави "Едип" извън Народния театър, то естествено е, че тя ще си покани актьора, който ѝ трябва, за да ѝ стане спектакъла. Въпросът опира - доколко ние ще бъдем лоялни към нея и към нейните творчески виждания. Въпросът е още достатъчно ли се познаваме взаимно? Ще бъдат ли новите ни режисьори достатъчно обективни в преценката си на актьорите, които са тук и никой нищо даром не им е дал. Тук става въпрос за принцип. Картбланш ще ви дадем не ние, актьорите, а работодателя. Призовава само към едно режисьорите, и то не е към честност, а към повече доверие към трупата.

МАРГАРИТА МЛАДЕНОВА подчертава, че основните аргументи за изработването на тази програма са с оглед предназначението на Народния театър, а не заради завареното положение в него и търсенето на изходи от ситуацията. Актьорите обичат да спекулират с формулировката - театърът е мой роден дом. Театърът не е на никого. Той е храмът, в който трябва да влизаме молитвено и да излизаме пречистени от светостта му. Особено този театър. Театърът трябва да бъде въздигнат от нас в култ и то в края на XX век. Носим отговорност пред значимостта на функциите на театъра - той трябва да е мисия за всекиго от нас, всичко друго

интереси, разногласия, съгласия - трябва да е вторично.

Човекът е изправен срещу глобалните проблеми на битието. Човекът се терзае - какво е добро и какво е зло. Това е Едип. И той е за този театър. Този театър не може да бъде комерсиален. И считам че тук спор няма. В театъра трябва всички да се събираме заради програмата, а не се прави програма заради хора които просто са тук. Трупата може да не поиска да работи с режисьора, който я обслужва и може да заяви готовност да не участва в тази програма, която иначе приема, в момента когато прецени, че да бъде хор е подценяване на нейните възможности. А режисьорът няма намерение да подценява възможностите на хората, които работят. Трупата прави грешка, заради какво е тази грешка? Материята е деликатна, ето защо системата трябва да бъде отворена при безкомпромисен вариант на разпределението. Новите хора внасят напрежение, това поражда енергия, любопитство стига се до ново състояние, ново качество и то е взаимно. За нея - Наско Атанасов е бил безкомпромисният вариант за Лоренца - чо. За нея - постоянните договори са нахронизъм. Тази система на постоянни договори трябва да се разруши. Срочният договор може да бъде многовариантен - съобразно това за колко цикъла е ангажиран в системата. В крайна сметка в театъра творческата свобода трябва да определя битието на самия театър.

МАРИЯ СТЕФАНОВА не се бои, че в изказването ѝ може да прозвучи субективен момент. Има смелост да заяви - режисьори и актьори се разминаха в простите неща.

Респектирана е от заглавията. Няма актьор, който да не иска да играе. Като избрана от трупата, неин дълг е да апелира и адмира срещата на ръководството със състава - да си кажем къде сме в извървения етап. Нас ни раздалечава препредаденото, тълкуванията, догатките, ^{ни}определени^{ни} сме от взаимоотношенията на характерите. Актьорите поискаха промяна на художествената политика, те първи осъзнаха, че така повече не може. Тук не е бакалия, където всичко да се мери до грам. Но, аз най-искрено казвам - за мен театърът е дом, дом, а не бащиния. И го казвам като съдба. Ние всички сме формирани във времето. Но, аз се стремих към този театър. Дойдох тук заради актьорските имена, за да се срещна с личности. Апелирам - опитайте, проверете тези актьори преди да посягате към чужди. Да, тук се давихме в едно и също нещо. Казвам ви го аз, но мен дълго ме наричаха фракционерка, пришълка, а "аз исках да докажа, че мога повече при вас". Размениха се много обици, казаха се непреодолими неща и въпреки това заради талантите би искала да каже - Иване, забрави страниците "Култура" на някои столични вестници.

СТОЯН АЛЕКСИЕВ. Режисьорите винаги са разчитали на актьорската интуиция, но по-рядко се замислят къде се къса желанието, защо се стига до закърняване на рефлексите. Премиерата е взрив у актьора, но е успех само когато има ясна задача. За актьора е важно не само информацията, която иде от режисьора, но и условието за творчество. Той е като скъпоценен самороден камък и за да е в пълния си блясък трябва да се шлайфа. Трябва да се реши системата в Народния театър, но е важно и как и къде ще се търсят актьорите. И все пак си мисля, че може да има и едно актьорско ядро, по-дълготрайни актьорски договори - има нужда от тях, а не само зависимост от репертоара. Като се работи с актьора и топката хвърчи по-високо. Важно е да има и дългосрочни договори за хора, които са доказали вече че могат.

Засега репертоарната програма наистина е сериозна. Нашата цел е да помогнем. Стопроцентово.

МАРИН ЯНЕВ. Предлаганият репертоар е добра и амбициозна програма. Известно е и кои я съставят и кои ще я реализират. Днес можем само принципно да се съгласим с нея. Явно е, че тя ще бъде реализирана не само с потенциала на Народния театър, но и с хора отвън. По принцип сме "за" отворените врати, но за да се добие ясна представа трябва да се види и от кого ще бъде изпълнявана. По-принцип сме "за" договорната система и за отворените врати, и все пак това таи и страх. Било страха за себе си, било за околните. Притеснявам се, че абсолютизираме принципа "Лоренцачо" и го превръщаме в модел за бъдещ подход. Да, това е успешен опит, но не мисли, че това е единственият възможен модел. Присъединява се към призива на Михаил Петров за повече доверие към трупата, повече любопитство към нея дори. Все пак не се познаваме чак толкова добре. А иначе, естествено е, че националният отбор трябва да черпи отвън хора и то най-доброто.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ пита дали има някакви други репертоарни идеи, заглавия. Той лично счита, че не може да мине без пиеса на патриотична тема. Предстои 1994 година - не малка годишнина в историята на този театър. Редно е да посегнем към нова българска пиеса, но поне за момента я няма. Разбира се в тази посока се работи. Поддържат се контакти с Константин Павлов, Станислав Стратиев, Стефан Цанев, Виктор Пасков.

Пиесата посочена под черта като шеста на Джо Оърн "Обир" с режисьор Азарян ръководството ще се опита да я вмести в края на сезона, но за да стане, и по друг начин трябва да се работи. Взаимоотношенията работодатели - наемници, макар че не обича тези думи, предполагат да се постигне и нещо повече в предварителните разчети. В края на месеца би желал да обяви пред състава примерното разпределение и датите на премиерите.

Това естествено ще локализира кръга на актьорите, които ще бъдат заети в работа.

МИХАИЛ ПЕТРОВ предлага поне първите разпределения да имат вече категорично разпределение.

БАСИЛ СТЕФАНОВ информира, че първите разпределения на "Цената" и "Краят на великия комбинатор", както и "Васа Железнова" вече имат точни разпределения и точно планирано време. Знае за желанието на състава на 25 юни да чуе колцина от 42-та актьори ще бъдат заети. Останалите могат да бъдат спокойни, няма законно основание да освобождава когото и да било, засега договорна система няма и това са даденостите на закона. Трупата е тази, която е, въпросът ще остане висящ по всяка вероятност и за следващия сезон.

Предлаганите заглавия са подредени в последователността на работата им, но това не е производствения им график. Остава да се види как ще се поделят актьорите. Остава едно техническо прецизиране. Със сигурност тръгват първите две заглавия от 1 септември с оглед към 1 ноември да бъдат премиерите им. Още преди тези първи премиери трябва да започне работата над следващите две заглавия. Андрей Аврамов писа лично на автора и получи нов вариант на текста, остава да се допроведе новия текст и да преосмисли с оглед на него режисьорската си концепция. Точното разпределение ще го имаме до края на сезона. При Аврамов са 15 човека. При Леон Даниел в "Цената" надявам са да са четири. До края на месеца Андрей Аврамов ще предостави и скиците на декора, за да могат ателиетата да подхванат предварително работата, а това ще гарантирана и един паралелен производствен цикъл в ателиетата.

В така направеното ви предложение отсъства репертоара на Втора камерна сцена. Получихме упреци за случайни режисьорски гастроли за там. Не споря по този въпрос. Единият от тези компромиси е гостуването на Минчо Събев, но то е в резултат на категоричното условие, поставено от Георги Черкелов. Следващият компромис дойде и от факта, че Минчо Събев е и автор на текста и това направи невъзможно неговото отстраняване. За останалите режисьорски гостувания отговорността е на директора.

Винаги са ме тормозили думите на Славка Славова - "те не ни обичат" за двамата от нашите режисьори. Любовта е човешка даденост. Искам да заявя и аз не съм обичал Народния театър, защото обичам институцията и няма да го обичам, докато той не започне да ѝ съответствува. За сегашното му състояние имам достатъчно резерви, че театърът съответствува на националната си институция. Предложената ви програма дава достатъчно материал за онази любов - какъв искам да го видя в тази програма.

Ние тук не сме се събрали, за да се обичаме, а да работим. То е нещо като насилствен брак, защото не ни е дадена свободата да се разделяме, а това е протасовската дилема. Но не мога да не се боя от думите, те днес ме жегнаха - страха за хората около и за мен. Ужасна е ситуацията, да знаеш че източникът на страх си ти. Страхът е грозно чувство. Сам по себе си не можеш да си източникът му, източникът е идеята за театър и някои, които се виждат въвн от тази идея. Дошъл съм ~~с~~ желанието да помогна, да се оправи положението на театъра, но що се отнася до готовност за оставане - непрекъснато съм изправен пред избор. Със съзнанието - няма изход без законодателство."

СТОЯН АЛЕКСИЕВ знаейки, че най-големия проблем на работодателя са изтичащите срочни трудови договори, напомня, че след три седмици някои от тях приключват. Напомня също, че колективните трудови договори трябва да се регистрират в Инспекцията по труда.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ. Със срочни договори в театъра са 80 души. На една част от тях няма да възстанови договорите. Закона предоставя свобода в това отношение на работодателя, която е бreme за този, който ще я получи. Не е приятно да освобождаваш хора при положение, че няма къде да идат. ~~Вън~~ Съжалява, че преди две години САБ на предишния си конгрес вместо да се замисли за социалното осигуряване на членовете си и проблемите на безработицата, се занимаваше с това на какви гилдии да се раздели и как да назове гилдиите си, а не как да се поеме грижата за вълната от освободените актьори. За първата защитна мрежа на безработните актьори САБ не помисли.

От актьорска гледна точка е важно ще има ли роля за него, каква работа и при кого ще работи. Важно е тук да си отговорим - искаме ли ние ^{през} следващия сезон на Народния театър да се създаде "Едип цар". Ако мястото на Софокъл е на тази сцена и има режисьор, измислил спектакъла, ще му дадем ли възможността и условията да реализира спектакъла? Ако - "да!" всички други въпроси ще отпадат. Това означава, че диалогът не е кой актьор ще направи Едип, а дали "Едип цар" ще се роди на сцената на Народния театър. Виждале, че темите не се покриват. Ще сключим ли споразумението - Стоян Алексиев няма да е Едип цар, условно казано, но е добре, че режисьорът има решение и се е спрял, върва на изпълнител, с когото може да реализира "Едип цар"?

АСЕН ШОПОВ иска позволение да се вмъкне в разговора. Възпитано е изчакал да напреднат двата плана от разговора - синдикалния и творческия. Разговорът, който се води е от изключителна важност за поврата в живота на театъра, за идеята, която ще определи този поврат, за това кое определя тонуса на творческото му съществуване. Според него мълчанието на актьорите в днешния разговор приказва повече от изречените приказки. Действащият закон, от-

съствието на нов такъв, създават комплицираност и всички сме поставени в особена светлина. Дали да е отворена или затворена системата в Народния театър? Повече от ясно е че решението на въпроса ще определи дали респектираният репертоар ще бъде защитен професионално и талантливо или реализацията ще бъде подпетена обувка. Системата обективно е отворена от вчера. Даже защото вие/директора/ сте тук, защото се породи осъзната ситуация от необходимостта от вас. Да, има проблем - опитът е различен. Има среща на прагматизма, на необходимостта от организираност с оня пласт от теорията, който изисква друго усилие и компетентност. Нещата трябва да се допълват. Само избора - или-или - не стига. На времето, в затворената система ^{Азарян} ~~направи~~ж "От земята до небето", изненадващ успех, не можеш даже да обясниш как стана. А с "Лир", при отворена система, с поканени от вън, и то талантливи хора, не стана, не се стигна до празник. Реализацията е особена химия и дали винаги ще протече реакцията е под въпрос. Магията на реализацията според мен е неуловима и все пак ако положим усилия да я формулираме то тя най-точно може би е в заразата да се играе. В заразата да се изиграе театъра. Сфумато е намерение за духовност, идея за театър, но театър студийен, не производствен. От друга страна той носи нещо менажерно като структура. До вчера всякакво целенасочено усилие и мисъл - да се направи трупа беше нелепо, законът удряше през пръстите. Ще влезе в сила новия закон, ще ни се развържат ръцете. Но и тогава - идеята над мене има смисъл и работи само когато я нося вътре в мене. Една крачка забавяне или колебание създава напрежение и то веднага ляга като присъствие на сцената. Творческият процес е съавторство, съставките са еднакво съществени и прекъснатите обратни връзки опорочават цялото. Казвам това, воден от лоялност - от опасността идеята да се преобърне, да рекушира в ръката, която води, щом това стане възможно. Засега поведението на застаналия на сцената е недоверчиво и той казва - това - да!, това - не! Това е болест, която търпеливо трябва да се лекува. Вашият талант е именно в реализацията на идеята във всякакви случаи, при всички предложени обстоятелства. Защото има опасност ребусът, който предлагате на колектива да си остане ребус. Съзнанието, че такава е играта, е нетворческо. Енергията на таланта също в един миг ще се умори. Цели, намерения, мотивации, планирани дейности - съгласие на думи и вътрешно стопиране. Мълчание, защото е прескочен моментът на вътрешното убеждение. Това се съдържа в мълчанието. Не искаш, това което казваш да се разбира, че го говориш, защото не работи. Иска да му вярват в искреността - има таланта да се радва на талантливо направеното.

Когато става дума за страх никакви аргументи не работят. И въпросът е не кой поражда страха, а да се изчисти стра-

13
ха, да се лекува носителя на страха, защото вирусът на страха е епидемичен. Трупата тогава сама ще създаде имунна система и за доволените и за недоволените и тогава въпрос на ръководството е да се вслуша или не, въпрос на оценка е как да се отключи полезната дейност на трупата.

Приключва с ироничното извинение, че най-малко той е искал да дава акъл, но след като съществува един проблем трябва да се търси решението му. Исква да попита какво е неговото статукво в театъра. Неизвестността не съдейства добре на творческата му и човешка природа. В театъра всички всичко знаят, а в случая никой нищо не знае. Името му присъства в репертоарната програма с многоточия. Казва го със съзнанието, че има дефектно чувство за хумор.

Нееднократно вече ~~хмхм~~ е бил обвиняван, че напускатки Военния театър си е продал душата на дявола. В това няма нищо ново като информация за него. Но в последния разговор с директора в неговия кабинет, преди заминаването му за Балчик са били употребени думите - нов бар ^{рам} със стари курви няма да пражва. Моли тези думи да бъдат дешифрирани за яснота.

Допуска че вероятно той е един от противоположните елементи за естетиката на театъра или е носител на белезите на старото. Така ли е - нека ясно се каже. Неудобно е да гледа колегите си как го гледат да се подписва под ведомост с 1200 лв заплата, разбира се с начисления за трудов стаж, след като няма и особено съществена следа от професионално присъствие в афиша. Изборът е негов и ще го направи. Едното е - прояви достойнство, вземи си шапката и се махай. Другото е - какво ти достойнство, утре излизащ в пенсия.

По въпроса за "Вестникар ли?" в репертоарния план. Лично той е спрял разпределението. Защо го е спрял? Защото му е омерзчително, няма нищо по-вредно за един театър от атмосферата на пукнатина вътре в режисьорската колегия. Ако се сметне за нужно може би ще му се отговори, той е готов и да не получи отговор.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ няма да мълчи, ще отговори, за да не останат нещата неизяснени. Думите за бара - казал ги е. Мисли че е трябвало. Той е критик и през 1956 година е написал статия за "Дон Карлос", която се е превърнала в значителна част от мотивите да изхвърчи от ВИТИЗ. Така че има стари сметки с този театър и е воювал за позиции в българския театър. Днес вестниците гърмят - ситуацията в Народния театър е катастрофална. Пита - кой е виновен за тази катастрофа?

Пита Асен Шопов колко години работи в този театър и дали

се разтоварва изцяло от отговорността за тази криза? Счита, че основните поръчкови постановки са правени от него като режисьор. Не иска посипване на главата с пепел. Очаква Асен Шопов да каже оценява ли по някакъв начин личната си отговорност за състоянието на нещата. В една лична преоценка на собственото творчество възможно ли е да види собственото си място в процесите, които не от днес се извършват в театъра. Извинява се за разпаления тон. Всеки работил тук носи отговорност - отговорност за мълчанието си, за действието или бездействието си. И ако не се стигне до самопризнание за тази истина, значи само малодушие. Много е лесно да се хвърля вината върху времето, върху всички и никой и да се чака друг да прочиства авгиевите обори. Илюзия е, че всички назначени тук са заслужили с таланта си да бъдат в тази трупа. Но някой носи отговорност за назначаването им.

Може да се попитат театралите, защото те знаят и ще потвърдят - в течение на повече от десет години не е написал дума за този театър, със съзнанието, че мълчанието не е най-добрата позиция. Но защо се е стигнало до "Всяка есенна вечер" - например? Защото е поръчана! Не е нужно да бъркаме в кирливите ризи. Но е нужно да се ~~всезнае~~ осъзнае драматизма, който изживява този театър. Над него тегне отрицанието на едно закономерно отношение, и то е на цяла театрална България. Асен Шопов не е главния виновник за това състояние, но е един от тримата-четирима души, които правеха този театър.

АСЕН ШОПОВ реагира, че не той е запущвал устата на критиката и за него е писано достатъчно безпощадно...

ВАСИЛ СТЕФАНОВ два пъти е бил освобождаван заради критики и счита излишни в момента разходките из миналото.

На въпроса за работата, заетостта и задълженията. Не веднъж е изказвал благодарност към трупата, която с тежко сърце, но и разбиране преглътна присъствието на външни хора в продукцията. Трупата прие тяхното присъствие с достойнство, а и присъствието на "външните" не може да не се нарече "достойно".

Днес продължава един сложен разговор и не е въпроса в това дали "аз стоя на скамейката и давам или не давам работа". Разговорът се води отдавна и трябваше да доведе до взаимното усещане може ли една бъдеща постановка на Шопов да се впише в тази програма. Воденият досегашен диалог не даде продукт и се сложи точка на нашите намерения. Въпреки че се стигна до разпределение. На другия ден след разпределението в коридора ~~то~~ застигна фразата на Асен: "Остави! За тази пиеса няма ход." Причината за това е, че част ~~от~~ от актьорите според Асен Шопов са

изразили нежелание, недоверие да влязат в разпределението. Да, заглавието "Вестникар ли?" продължава да стои в репертоара, защото е необходимост. Самият факт, че стигнахме до подписване на разпределение, говори сам по себе си и лично той не чувства вина, че в последния момент обстоятелствата променяха намеренията. Не ръководството е посяло или раздухало конфликтните взаимоотношения с актьорите. Точките в репертоара срещу заглавието говорят за волята на ръководството да постави пиесата.

На 11 души от актьорите, които не са участвували през сезона, заплатата е свалена до минималната. Чувства се морално чист пред тях, защото не е направил изключение за никого и не е могъл да не сведе и заплатата на Асен Шопов до минимум след като през този сезон нищо не е правил в театъра. Пази писмото, което е получил от него. Реакцията е бурна срещу административния ход. Но защо трябва да бъде изключен Асен Шопов от групата на останалите творци. Иска публично да се реши въпроса. Иска да чуе мнението на присъстващите. Черно на бяло - не е отказвана работа, но Асен Шопов в същото време работи в Стара Загора, а лично той късно е научил за постановката му там. Пита - има ли право като ръководител своевременно да бъде уведомен за този ангажимент. Ако сме принципи, ще е въпрос на чест да сме принципи докрай. Не е в характера му, а най-лесно е да се каже - отивай си! Не е дошъл тук, за да казва на когото и да е - отивай си. Онова за което е тук е да направи опит да реализира една своя представа какъв трябва да бъде националният театър. Тук предложената програма беше наречена "амбициозна" и тя е такава. Не иска и не може да прави големи компромиси с нея, защото това ще я обезсмисли. По повод на участието на Шопов признава, че е имал известни задръжки, бил е предпазлив, не отрича своите резерви. Но тези резерви не са причина да каже - хайде, върви си. Не е тайна, двамата с Асен Шопов са връстници. И на двамата им предстои шейсетгодишнина. Няма и не може в навечерието на една шейсетгодишнина да даде пътя на Асен Шопов. Целта му е не да мачка достойнството на човека, но и да пази достойнството на един творец. Стефан Гецов навършва 60 години през началото на юли. Разговарям с него. Той три месеца е получавал заплатата по 1400 лева. Каза - чака ме пенсия, не ме приравнявай с хлапетиите, дошли вчера в театъра. Но Стефан Гецов три месеца безропотно си е гълтал и преглътнал обидата, защото не работи. Разбира се, че направих компромис - изравних заплатата му с моята. И тази отстъпка съм готов да направя.

АСЕН ШОПОВ иска да каже нещо по три-четири конкретни въпроса и един принцип, повдигнати от директора. Не иска проблемът с него да се свежда до заплатата, в случая тя е само повод, който нямаше да го има, ако бяха седнали да разговаряме.

Когато се свалят заплатите на актьорите без работа,естествено е да бъде свалена и „моята, след като" аз не работя" и "вие ясно се мотивирахте". Но вина за това че не работи не може да приеме. По случая със Стара Загора - през цялото време на репетициите в Стара Загора се е връщал за Дирекционен съвет освен двата последни пъти преди премиерата. Единственият му ангажимент е присъствието и участието на Дирекционен съвет, право на директора е да го санкционира заради ~~вн~~ отсъствие. Проблемът около разпределението на Вазовата пиеса не беше поради несъгласие на хората да работят с този режисьор. Възраженията им или резервите им бяха без остатък заради материала.

За това че съм отговорен за доведени от мене актьори, обременили трупата на театъра. Да носи вина и не приоритетства. Първият, който е довел в Народния театър е Наум Шопов. Носи вина също така за Марин Янев и Жана Караиванова. Надава се, че с последния случай, този на Стоян Алексиев заради Миткалото и Галилей, не е обременил с много трупата на Народния театър.

Но се отнася до онази вина за състоянието на театъра днес и за поръчковия характер на работата му - си позволява да не се съгласи. Въпросът остава спорен. Едва ли двамата на това заседание са в състояние да го изяснят. "Емигранти" - първата му постановка в Народния театър, трудно би могла да се разглежда в аспекта на поръчкова продукция, когато всяка поява на Мрожек се гледеше под лупа. "Пожарът" на сцената на НДК в Зала №1 е чисто негова вина, но това беше една работа също далеч от поръчкови изисквания, с добри намерения в един деликатен политически момент. Опорочаването дойде не от някакъв "поръчков" характер, а от скандалите и интригите, които станаха със Стефан Гецов. Не може Васил Стефанов да не си спомня подробностите, защото именно той по линия на Комитета за култура е идвал да санкционира спектакъла. /Реплика на Велко Кънев - "Хайде да не ровим миналото"/

Съгласен ~~е~~ с Велко. Няма защо да ровим. За да завърши с темата ще каже само, че формулата-ти си виновен за състоянието на театъра - възприема ако не като инсинуация, то поне като пресилена. Тук никога не се е работило леко, но честно - да. Ситуацията е била достатъчно комплицирана - тогава Филип Филипов беше жив.

МАРГАРИТА МЛАДЕНОВА мисли, че въпросът има деликатен, интимен характер, надали е за дирекционен съвет. Липсата на контакт на Асен Шопов с режисьорската колегия - надали се дължи на тях.

Двамата с Иван Добчев са разговаряли с Асен Шопов, който след години успешни постановки съвсем нормално е да настъпи някакво изчерпване, умора дори и чисто по човешки са го разбрали като намерение - един сезон да не прави постановка, другитех да минат напред, за да може Асен да се огледа, да се напълни извора, да се зареди вътрешно.

АСЕН ШОПОВ признава, че е имало такъв разговор. Но поисканата година неработене, станаха две. Лишен е от контакти с колегите режисьори. Пож стечение на обстоятелствата той е единствения член от четирима режисьори, които са работили в последните десет години. Това основателна причина ли е да бъде вписан и той във "вчерашните".

ВАСИЛ СТЕФАНОВ предлага този разговор да го затворят в режисьорската колегия.

АСЕН ШОПОВ при това положение оттегля възраженията си.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ обещава разговора да продължи както в режисьорската колегия, така и между двамата в неговия кабинет. В станалата между тях размяна на писма е подразбрал, че огорчението идва преди всичко, че в писмен вид е бил уведомен за промяната на заплатата. Исква да поясни, че още единадесет души в театъра получиха такива писма и никой от тях не направи скандал. Скандалът не е най-верния начин за изясняване на отношения...

АСЕН ШОПОВ заявява, че не е търсил скандала.

СТОЯН АЛЕКСИЕВ иска да споделих две думи. Когато той е дошъл в театъра част от актьорите не искаха да работят с Асен. Той е работил с него в Пловдив "Тайната вечеря" и в Народния театър. Самият той се е пренастройвал като режисьор за двете постановки, водил ги е по различен начин и е искал и от него да се пренастрои. Въпросът е принципен - режисьорът иска и аз трябва да го направя.

АНТОАНЕТА ВОЙНИКОВА изразява опасение да не би да се провалят завоеванията на днешния разговор. Не бива да се пренатоварва днешното събиране с всичко, което безспорно вълнува, натрупано е, вълнува, но не всяко вълнение е полезно. Между режисьорите и актьорите е постигнато съгласие по най-големите стъпки, които театърът трябва да направи. Днешното събитие в този смисъл е голямо събитие и важен момент за творческия живот в театъра. Предлага процедурно да ^{се} прекъсне заседанието, да се уталожат страстите, за да не би в емоционалната зареденост да убягнат постигнатата обща посока и съгласие.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ обещава още веднъж да се върнат на този разговор в рамките на Дирекционния съвет. Сега предлага обсъждането да продължи по проекторепертоара, който е главната цел и смисъл на днешното заседание.

ВЕЛКО КЪНЕВ не е убеден дали точно "Цената" е най-точния избор за режисьор като Леон Даниел. Той знае, че Леон има още поне 20 заглавия като режисьорски портфейл и дали не можеше да се посегне към нещо друго. Има някакво смущение с "Цената", не може даже да обясни защо. Иначе репертоарът е сериозен, стои задълбочено, изисква задължителна реализация.

Лично за него по-интересни от заглавията са самите предизвикателства на режисьорите. Има надежда за нов театър.

Лично той не обича конфронтиращите неща в театъра. Не би искал уважението към таланта да се измества заради недоразумения. Апелира към ръководството и Асен да се води диалог и му се иска да вярва, че този диалог ще приключи в полза на таланта. Ако нещата се оправят, няма да се сбърка. Не е от артистите, които са се залетели към неговата режисура и няма опасност да бъде обвинен в пристрастие към него. Но вярва че има пътища за уреждане. Нелепата ситуация не бива да продължава да съществува.

КРАСИМИР СПАСОВ е имал предварителна нагласа за сериозен разговор с колегите, които дават творческото лице на трупата. Мълчал е дълго на заседанието, защото е искал да чуе пилотните теми на разговора. И сега е останал с вътрешното убеждение, че днес се слага само началото на този сериозен разговор, за да се стигне в перспектива до осъзнатата необходимост от общ ръководен принцип - правим програмен театър и това определя всички други взаимоотношения. Убеден съм че в обсъжданията ни трябва да влезе широк кръг от проблематика - неща, които сме длъжни да изясним. Проблемите трябва да се фиксират, проблемите трябва да се изяснят и тогава да се търсят възможности, за да се решат. Резюмира - днешният разговор продължава. Предложеният репертоар, предложената програма е художествена принуда.

Днес за първи път се повдигат проблеми от професионално-творчески характер. Опитът, който направи Стоян Алексиев за анализ, дава хоризонталната фактология: толкова представления; толкова публика, толкова пари. Мисли, че в този анализ е пропусната възможността да бъде разтълкуван принципа на заетостта. Няма отговор на въпроса дали съставът е оптимално подбран и дали и когато е оптимално подбран бройката 42 или 45 човека трупа е оптималната бройка. После - трябва да се направи сериозен анализ около художествените качества на тази трупа. Фактите от изминаващия сезон доказаха, че ~~не~~ има сериозни потребности от привличането на други хора и че това привличане води до категорични художествени резултати. Значи и в творческо отношение този състав не е оптимален. Етсетера.

Той лично е против историческите екскурзии из опита на даден театър - позовавайки се на тях се иска чрез тях ~~да се~~

да се обясни състоянието на художествената криза. В какво точно са причините на кризата и съществуват ли още тези причини. По-конкретно - е ли част от обяснението за тази криза изчерпването на определени методологии на работа и ако е така, какви методологии трябва да дойдат на смяна. И всеки от нас трябва да си отговори дали самият той съответствува на днешните методологии за работа, каква е професионалната настроеност, духовната настроеност на нашето съзнание към промяната. Какво точно всеки от нас трябва да променя поотделно. Лично за него този разговор е най-същественият.

За да бъде напълно ясен ще даде пример. Съвременният театър е концептуален театър и всеки трябва да измерва мястото си, но това предполага процес и достигане тогава до художествени резултати. Ако продължи да битува схващането за силната актьорска личност, необходима за правенето на театър, естествено е, че ще се появи проблем. Следващото събиране предполага да бъде, за да разчоплим тези неща.

Програмата е съставена от художествено мощни драматургични заявки, но за да се превърне в също така мощни спектакли не може да стане, ако не тръгне съставът. Не може да стане "Ричард III", ако има самочувствието, че там ролята е само една, при това на камерна сцена. Без такъв разговор, без съвместни анализи, които ще ни доведат до яснота в какво трябва да се променяме, програмата ще си остане много красива, а художественият продукт по нея няма да е на ниво.

АНТОАНЕТА ВОЙНИКОВА отговаря на Въпрос на Велко Кънев за български автори дали ще има в репертоара.

Отсъствието в програмата на български автори е нещо, което не може да не буди тревога и притеснение. Работи се с трима автори. Преборването с включването на българска драматургия е обща работа. Проблемът е с другопосочните амбиции и творчески ищаси на режисьорите. Но вярва, че последно ръководството ще дръпне нашите режисьори да се обърнат с лице към българската драма, защото да се прави български автор - това е част от голямата програма на националния театър. Сега ситуацията е странна - българските режисьори са готови да прочетат съвременната пиеса или пиесата от съвременен български автор, но съзнанието му е ангажирано с желанието да прави други, чужди произведения. Иван Добчев и Маргарита Младенова - имат своя творческа програма, да препрочетат българската драматургия и още в началото, първото име, което се спомена е Йовков. Те вече направиха своя опит да преобърнат мисленето за един български автор и усетиха, че им е нужна лабораторна работа за целта. Правят го в Сфумато. Това са сложни процеси, процеси на узряване. И ако няма категоричен български автор няма да го вкарваме насилствено. В репертоара ни и днес има трима български автори, работи се с трима, това са първи крачки на промяна.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ пита дали е желателно да се проведе още един разговор по репертоара. Дали искат да участвуват и в следващия цикъл, когато репертоарът от проекторепертоар са превърне в производствена програма или ще го предоставят като задължение на режисьорската колегия и на 25 юни заедно със състава да чуят останалите подробности.

МАРГАРИТА МЛАДЕНОВА уточнява, че те имат Йовкова програма, разработена и планирана, замислена със Сфумато. Дойдохме под покрива на Народния театър, защото той се ~~интересува~~ интересува от тази програма.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ пита дали ще се видим в този състав на 19 юни? петък - считате ли за нужно да продължи разговора по проекторепертоара? Годни ли сме да проведем диалог с трупата?

МИХАИЛ ПЕТРОВ предлага, ако разговорът предполага и обхваща теми дя за бъдещето на театъра - да се съберем, но репертоарът е прерогатив на ръководството.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ призовава актьорската колегия и режисьорската за запазването на коректните им отношения, подчертава, че те могат да имат и свой самостоятелен живот. Винаги могат да го потърсят, да го поканят на свое заседание, могат да влязат и при него със свое изяснено мнение или становище.

СТОЯН АЛЕКСИЕВ счита, че ще е добре преди 25 юни да се види с директора актьорската група.

МАРИЯ СТЕФАНОВА разчита много на съвместните срещи актьори - режисьори. Ще допринесат за изчистване на пластове от недоразумения. Ще има партньорство, а не диалог чрез посредници, които не винаги се разбират адекватно.

СТОЯН АЛЕКСИЕВ счита, че ако режисьорите искат партньорство в самата работа, може да разчитат на актьорската колегия.

КИРИЛ ДОНЧЕВ предлага, иска, отправя вопъл, апел. Нека охладнеят малко нашите отношения, да се отделим един от друг, нека по-служебни бъдат отношенията ни. Защото сме в състояние да си нанасяме само рани и обиди. Красимир Спасов говори хубаво, но не му е времето на този разговор. Лицемерието е застанало между нас. Битката за репертоар пред трупата трябва да се води с тежкокалибрено оръжие. Съставът ще иска включването на комедия.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ допуска, че щом Кирил Дончев с камертона си е доловил фалшива нота - да не се срещаме тогава. Среци от този род са земетръсни, търси се повод кой да стане гръмоотвод. Съзнава, че нашето събиране с трупата може да изиграе обратна роля. Трябва да не се допуска превръщането на този разговор да има обратен знак за живота и климата в театъра.

Длъжен е да отчете създаването на актьорската колегия.

Бележките от заседанието са правени от мене с цел да фиксирам някои интересували ме моменти. В този смисъл те са субективни и не носят характера

Г. Каракостова